

E D E B İ Y A T / H İ K Â Y E

Ada, Adam ve Kadın

Gültekin Emre

Gel de Kurtul

Ayvalıklı fotoğraf sanatçısı Önder Aksoy'un "Kader Kısmetçi" fotoğrafını görüp de çocukluğuna gitmeyen var mıdır acaba? Tavus kuşunun özgür, tavşanın hapis, keklığın omuzda, adamın esas duruşta olduğu o tezgâh da ekmek kapısıydı elbette.

O "ekmek kapısı"nın başında dikilen, kaderini kısmetini merak edenlerin, tavşanın iki dudağı arasındaki manide yazılı olanlardan medet ummalarını ne çok gördüm. Manileri okuduktan sonra sevineni de, yıkılanı da, sararıp solanı da, düşüncelere dalanları da. Kadınlar, erkekler, çocuklar ne bekliyor yarından, yarınlarından, bilemedim.

O hiç gelmeyen geleceği ben de ne çok bekledim. Yaşadıklarım beklediklerim miydi, bilemedim.

O eski mahaller yok, o şehirlere de. Kader kısmetçinin önünde annesinin eteğini çekiştiren çocuklar büyüdü; anne baba oldular. O çocukların anneleri babaları öldü. Devir değişti. Zaman(lar) geçip gitti. Fotoğraflar sararıp soldu. Çocuklar başka şeylerle büyüyor artık: Tabletler, cep telefonları, oyunlar üçgeninde yeni bir hayata doğuyor, orada boy veriyorlar.

Enis Batur'u da etkilemiş o fotoğraf. Çok etkilediği için de 444 kitabı için adlar saptamış. Ben de yazdım; ama yazmam bitmedi. Fotoğraf beni işlemeyi hep sürdürdü. Çocukluğumdan, eski mahallelerden, evlerden, kahvelerden, pazarlardan... çıkamadım, kopamadım bir türlü. Mesellerin diline sığındım. Sığındım ama kolay kolay kurtulamadım fotoğrafın ezici bas-

kısından. Hep çocukluğumun Ankara'sına, Yeni Mahallesi'ne, sokaklarına gidip geldim. Ne çok şey unutmuşum ama yine de ne çok şeyi anımsadım. Yaşıttım arkadaşlarıma da sordum durdum bu öyle miydi, şu da var mıydı, böyle değil miydi, biz de öyle yapardık değil mi?.. Böyle heybetli tezgâhımız yoktu ama elimizdeki kutunun içindeki çikolatayı kazanmak için "kazı kazan"larla parklarda fink atmadık mı? Attık. Yazın, okul tatilinde kazandığımız o paraları okul giderlerimiz için harcamadı mı ailelerimiz? Harcadı.

Küçük bir "tezgâh" benim de, benim gibilerin de ekmeğe kapısı oldu, olmuştu. Çocukluğunu böyle yaşayanların Türkiye'si yok artık. O eski Türkiye yok dedim ya, içim sızladı. Eskiye özlem değil, değil ama... neyse...

444 sözcüğe sadık kaldım. Öyle doğdu bu mesellerin dili, öyküsü. Öyle olmasaydı olmazdı, olamazdı bir anlamı zaten.

Sonra mı?

Anlatırım. 444'e benzer bir bahçenin ortasındayım

Böyle çok ağaçlı bir bahçenin ortasındayım

Evet, sonra Edip Cansever'in bu iki dizesi beni yeniden Önder Aksoy'un bu fotoğrafına götürdü. Edip Bey, acaba bu fotoğrafı gördü mü? Bunu yanıtlamak hiç de kolay değil. Ama Enis Batur'un Edip Cansever'in bu iki dizesini görmemesi, bilmemesi düşünülemez. Belki de bu iki dize onu 444 sözcüklü metinlerden oluşan kitaba götürdü.

Yaza yaza dolaştım ben de bu kadar kısmetçiyle birlikte Ayvalık'ın o daracık sokaklarını. Hem onun gözüyle çocuklara, kadınlara, adamlara baktım hem de kendi gördüklerime sığındım. Kahvelere, pazarlara, kapı önlerine... birlikte gittik. Yazdığı manileri bana da gösterdi. İnsanların yazgılarından beklediklerini iyi biliyordu ki, bu küçücük kâğıt parçasını okuyanların yüreklerini yerinden hoplatıyordu.

Fotoğraftan kurtuldum mu? Bilmiyorum.

Kurtulmak öyle kolay değildi, kurtulmaya çalışmak da ama çabaladım; kurtulmak için yazdım.

Artık o rüyalar, o maniler yok; gel de geçmişten kurtul!

Tavkektav

Anlatırız elbette.

İlkin şu sokağı incecik bir çocuk sesi sarıp sarmaladı: “Şans, talih, kader kısmet beş kuruşa!” Çocuklar annelerinin eteklerini çekiştirmeye başladı. Birkaç çocuk daha heveslendi bu işe. Bu çocukların hepsi büyüyünce birer dükkân açtı. Çekirdekten yetiştiler.

Bir gün, bir başka kader kısmetçi çıkageldi. Kahvedekiler merakla toplandık adamın başına. Kafesin önünde dörde katlanmış kâğıtlar, içeride beyaz bir tavşan. Kafesin kapısını yavaşça açan adam, “Hadi benim güzel kızım, çek amcan için bir şans” deyince, tavşan tek tek hepimizin yüzüne baktı ürkek ürkek. Ne yapacağını merakla bekliyorduk. Tavşan, boynunu uzatarak bir kâğıdı ısırır gibi dişlerinin arasına kıştırıp sahibine uzattı. Adam, “Aferin benim güzel kızıma” dedi. Bir parça marul koydu tavşanın önüne.

Adamın okuduğu kâğıtta yazılanlara kilitlendik: *Su içtim kana kana / Sular akar yana yana / Bu gün yüzün görmezsem / Bilmem gidem ne yana.*

İlkin kimse bir şey anlamadı, herkes birbirinin yüzüne baktı. Sonra sıraya girdik kısmetimizi öğrenmek için.

Bir gün başka biri görüldü. Nereden geldi, hiç anlayamadık. Garipti, çok başka. İçinde tavşan olan apartman gibi bir kafesle karşımıza dikildi. Bir ayağından, belki de düz ovada avladığı, beline iple bağlı bir keklik. Upuzun, kocaman garip bir kuş da kafesin üstüne tünemişti. Tavus kuşuymuş! Hani

kızlar vardır saçları topuklarına kadar uzanan, aynen öyleydi bu kuş. Herkes bu garip adamdan ilkin ürktü, sonra garip-sedi, sonra da alışveriş. Kafes adamın boyu kadardı. O da kader kısmet çektiriyordu tavşanına. Keklik ile tavus kuşu kader kısmet kâğıtlarını çeker miydi, hatırlamıyorum. Adam bağırılmazdı, kimseyi çağırmazdı. Başına kimseyi toplamazdı. Kaderini kısmetini merak edenler adamın yanına gider, yirmi beş kuruşu uzatır, beklerdi. Adam, yavaşça kafesin kapısını açardı. Tavşan ürkek ürkek etrafına bakınır, sonra bir kâğıdı ön dişlerinin arasına kıştırıp adama doğru başını uzatırdı.

Dağlar dağladı beni / Gören ağladı beni / Gitti yarım gelmedi / Efkâr bağladı beni.

Sonra herkesi bir efkâr basardı. Sigaralardan derin derin çekilir, çaylar tazelenir, yorumlar alıp başını gider, düşler düşerdi önümüze. En çok gençler, orta yaşlı kadınlar kısmetini merak ederdi. Herkesin derdi gelecekle, ne olacak benim hâlimdeydi. Perşembe günleri pazarın uğultusunda, hep aynı yerde dikilir, kadınlara, kızlara, delikanlılara kısmet hizmeti verirdi. Hafta içi, şu köşede sessizce otururdu. Kahveci ondan para almaz, kahvesini çayını tazelerdi. O da, oradan bize, oyun oynayanlara, sohbet edenlere, gülenlere bakardı hiç söze karışmadan.

Aramızdan biri yanına gider, bir soruyla dönerdi. Sonra kafa kafaya vererek yorumları didikleyip dururduk. Herkes kendi kısmetini yaşar, ama yine de merak ediyor. Hayatımızdan her şey çıkıp gidiyor zamanı gelince. Günün birinde, bu hayalet adam tavus kuşuyla, tavşanıyla, keklığıyle, sandalyesiyle, kafesiyle, gölgesiyle hayatımızdan çekilip gitti. Tuhaf, hiç yaşamadığımız bir hayal gördüğümüzü düşündük. Nereden geldiğini bilmiyorduk, nereye gittiğini, ne olduğunu da öğrenemedik.

Sonra da onu unutup gittik.

Demek ondan bir bu fotoğraf kaldı, ha?

Belleğimde hâlâ durur, gelirken-giderken çaldığı çanının sesi.